

Toelichting op het paardenbesluit

Januari 2011

Toelichting

Algemeen:

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit heeft eind 2007 aangegeven wetgeving te overwegen als de paardensector niet komt met plannen die het welzijn van paarden binnen drie jaar verbeteren. Op dit moment zijn die plannen naar het oordeel van de Dierenbescherming onvoldoende, en significante, meetbare resultaten waarbij het paardenwelzijn daadwerkelijk is verbeterd, zijn niet bereikt.

Daarnaast, en dat is nog belangrijker, wordt een groot deel van de paarden en paardenhouders niet vertegenwoordigd door de paardensector. Deze hobbyisten of bedrijven die zich niet hebben aangesloten bij brancheverenigingen zijn niet gebonden aan eventuele afspraken die de Sectorraad Paarden maakt.

Omdat er vrijwel geen wetgeving is die het paardenwelzijn borgt, is het noodzakelijk een Paardenbesluit te hebben.

Dit Paardenbesluit is gemaakt door de Dierenbescherming. Dit Paardenbesluit dient de basis te zijn voor een Algemene Maatregel van Bestuur die onder de Wet dieren kan worden gehangen.

De normen in het Paardenbesluit zijn bewust niet hoog gesteld. Het gaat om minimumnormen waar naar alle waarschijnlijkheid een deel van de paardenhouders al aan voldoet. Om ook het resterende deel van de paarden het minimumwelzijnsniveau te geven is dit Besluit van belang. Met de invoering van dit Paardenbesluit is het werk nog niet gedaan. Verdere verbeteringen voor het welzijn van paarden blijven wenselijk. Daar zal de Dierenbescherming van harte aan blijven (mee)werken.

Artikelsgewijze toelichting

Art. 1.a.9

Onder hulpmiddelen moet hier worden verstaan zadels, hoofdstellen, teugels, bitten, zweepen, sporen e.d.

Art. 1.b

De reikwijdte van dit Paardenbesluit betreft paarden die gehouden worden, met uitzondering van paarden in proefdiercentra. Paarden in natuurgebieden kennen specifieke omstandigheden waarover dit Paardenbesluit zich eveneens niet uitstrekt.

Art. 1.c

Er kunnen omstandigheden zijn waarbij het belang van het paard wordt geschaad indien moet worden voldaan aan de vereisten van dit besluit. 4 Uur vrije beweging bijvoorbeeld kan bij een kreupel paard het genezingsproces nadelig beïnvloeden. In die situaties hoeft niet te worden voldaan aan vereisten van dit besluit. Dit is uitsluitend ter beoordeling van een erkende paardendierenarts en moet schriftelijk worden vastgelegd, om misverstanden te voorkomen.

Art. 3.2

Het is verboden om de paarden te houden in zgn. stands. In die huisvestingsvorm worden paarden met het hoofd aangebonden en hebben daarmee o.a. zeer beperkte bewegingsruimte. Deze vorm van huisvesting wordt vaak toegepast in de situatie waarin paarden niet 'gebruikt' worden, bijvoorbeeld na de manegeles. Met dit artikel wordt niet bedoeld dat het verboden is paarden voor korte tijd aan te binden met als doel bijvoorbeeld hoofverzorging, het verrichten van medische handelingen of tijdens een pauze bij een (buiten)rit.

Art. 3.3

De algemeen geldende norm is dat de afmetingen van een box de oppervlakte moet hebben van tweemaal de stokmaat van het paard in het kwadraat. Deze norm is ook als richtlijn door de Sectorraad Paarden vastgesteld. Dit betekent dat een paard met een stokmaat van 1.65 meter in een box moet staan van minimaal 3.30 meter bij 3.30 meter.

In deze boxen kan een paard bijvoorbeeld liggen en gemakkelijk opstaan.

Art. 3.4

In groepshuisvesting dient de rekenmethode van individuele boxen eveneens te worden toegepast. In stabiele groepen die groter zijn dan 4 paarden kan voor het vijfde en volgende paard 1,7 maal de stokmaat in het kwadraat worden gehanteerd als toe te voegen minimale oppervlakte. Zie verder art 5.2, waarin wordt bepaald dat er vlucht- en schuilgelegenheid moet zijn (voor bijvoorbeeld paarden die lager in rang staan binnen de groep).

Art. 3.7

Een ruimte moet zodanig zijn ingericht dat een paard zich niet kan verwonden. Dat betekent bijvoorbeeld dat er geen scherpe uitsteeksels mogen zijn. De bodem moet zodanig zijn dat die voor het paard geëigend en veilig is. Zo moet een paard niet kunnen uitglijden en er moet ook een droge ligplaats zijn.

Art. 3.9

Het uiten van stereotype gedrag door een paard is een signaal dat het paard op dat moment of in het verleden in zijn welzijn is aangetast. Het stereotype gedrag was op dat moment noodzakelijk voor het paard om te kunnen omgaan met de situatie. Indien het paard wordt belemmerd in het uitvoeren van dit gedrag, zal er opnieuw frustratie optreden, en zal het paard een andere vorm van gedrag kiezen om weer om te kunnen gaan met de nieuwe situatie. De veelgebruikte weefrekken zijn een voorbeeld van het

onmogelijk maken dat een paard weefgedrag vertoont. Dat is een onacceptabele welzijnsaantasting. Uitzondering is een situatie waarin het belemmeren van het stereotype gedrag wel in het belang is van het welzijn of de gezondheid van het specifieke dier. Dit is ter beoordeling door een erkende paardendierenarts.

Art. 3.10

Paarden moeten de gelegenheid hebben te schuilen tegen weersomstandigheden als zon, neerslag en wind. Voorbeelden voor het creëren van schuilgelegenheden zijn te vinden in de brochure "Schuilstallen in het buitengebied" (<http://paarden.dierenbescherming.nl/fileupload/schuilstallen.pdf>). De schuilgelegenheden hoeft niet altijd een stal of ander gebouw te zijn; ook bomen, bosschages of struiken kunnen hiertoe dienst doen.

Art. 4.3

Het spijsverteringskanaal van paarden moet voor een groot deel gevuld zijn. Dat wordt over het algemeen niet bereikt als een paard af en toe een beetje ruwvoer krijgt. Daarom is het van belang dat een paard minimaal drie keer per dag voldoende ruwvoer kan opnemen.

Art. 4.4

Paarden zijn vluchtdieren die ernstige verwondingen kunnen oplopen indien zij in een wei, paddock, veld e.d. worden gehouden dat omheind is met prikkeldraad. Het vervangen van prikkeldraad door alternatieve omheining is noodzakelijk om dit te voorkomen.

Art. 4.5

Het spenen gebeurt in de huidige praktijk na ongeveer vier of vijf maanden en vaak op abrupte wijze. Onderzoek wijst uit dat hierbij vaak sprake is van stress. Dit artikel heeft tot doel het spenen van veulens niet eerder dan na zes maanden te laten plaatsvinden. Tevens moet het op geleidelijke wijze gebeuren, passend binnen de specifieke situatie van de houderij. Het proces van geleidelijk spenen mag al beginnen voor de zes maanden.

Art 4.6

Het couperen van staarten van paarden is reeds verboden in Nederland. Voor de volledigheid is dit artikel hier toch opgenomen.

Art. 4.7 en 4.8

De tastharen worden om puur cosmetische redenen geschoren, bijvoorbeeld ten behoeve van keuringen. Bovendien laat de praktijk zien dat het ontbreken van tastharen leidt tot het niet juist inschatten van bijvoorbeeld de afstand tot een voerbak, met ongerief tot gevolg.

De haren in de oren fungeren als bescherming tegen het inkruipen van parasieten.

Art. 4.9

Jacobskruiskruid en andere planten en struiken kunnen giftig zijn voor paarden. Het is de taak van de houder om er voor te zorgen dat paarden deze niet kunnen eten, noch in verse vorm, noch in gedroogde vorm.

Art. 4.10

Elke paardenhouder heeft een samen met de dierenarts opgesteld gezondheidsplan. Hierin worden gezondheids- en verzorgingsactiviteiten voor het gehele jaar beschreven. Dit plan wordt jaarlijks door de houder in overleg met zijn dierenarts geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. De houder en de dierenarts dienen het plan te ondertekenen en evaluaties en aanpassingen te noteren.

Art. 4.11 en 4.12

Indien een paard beslagen moet worden, mag dit alleen gebeuren door een hoefsmid die een diploma heeft behaald aan een in Nederland erkende onderwijsinstelling of door een hoefsmid wiens buitenlandse diploma gelijkwaardig is.

Een erkenningsregeling voor deze hoefsmiden moet worden opgezet. Tot die tijd (uiterlijk 2012) kan lidmaatschap van de beroepsvereniging volstaan.

Het bekappen van een paard moet op tijd gebeuren en bij voorkeur door een gediplomeerde hoefsmid, maar kan ook plaatsvinden door een iemand die daarvoor de deskundigheid bezit. De situatie zoals hier beschreven is praktijk in het Verenigd Koninkrijk.

Art. 4.13

Een erkenningsregeling als voor hoefsmiden (zie art 4.12) dient ook te worden opgezet voor de gebitsverzorgers. Tot die tijd (uiterlijk 2012) kan lidmaatschap van de beroepsvereniging volstaan.

De controle door een gebitsverzorger moet tenminste eenmaal per jaar plaatsvinden, omdat anders de kans op welzijnsaantasting te groot wordt.

Art. 4.14

De praktijk laat zien dat er ongediplomeerden zijn die handelingen verrichten aan (ruggen van) paarden die eigenlijk voorbehouden zouden moeten zijn aan dierfysiotherapeuten. Dit artikel strekt er toe deze praktijk te verbieden.

Art. 5.3

Paarden zijn sociale dieren en moeten om die reden contact kunnen maken met soortgenoten. Fysiek contact kan eventueel beperkt blijven tot de mogelijkheid te snuffelen. Van belang hierbij is na te denken over de vraag welke paarden het prettig vinden om dit contact te hebben met elkaar; er moet geen onrust door ontstaan. Dit artikel houdt in dat het houden van een enkel paard niet meer is toegestaan. Uitzondering hierop is de situatie dat van een tweetal paarden er één overlijdt. In die situatie moet op redelijke termijn gezocht worden naar de mogelijkheid tot sociaal contact voor het achterblijvende paard.

Art. 7.1

Nu worden paarden in training genomen, ook voor keuringen bijvoorbeeld, op jonge leeftijd. In de draf- en rensport zijn er zelfs wedstrijden voor paarden jonger dan 3 jaar. Op die leeftijd is de kans dat het welzijn van een paard wordt aangepast groot. Een minimum-leeftijdsgrens van drie jaar is redelijk.

Art. 7.2

Het gebruik van hulpmiddelen is precair omdat het ondeskundig gebruik van deze middelen leidt tot welzijnsaantasting (en verwondingen). Daarom is deskundigheid bij het gebruik van groot belang.

Hetzelfde geldt voor het toepassen van trainingsmethoden.

Art. 7.3

Bij de draf- en rensport in Nederland is zweepgebruik toegestaan en worden via het tuchtrecht regelmatig straffen uitgedeeld voor 'overmatig zweepgebruik'. In andere landen is het zweepgebruik bij wedstrijden reeds verboden. Daarmee wordt overmatig zweepgebruik in de spanning van de wedstrijd voorkomen.

Art. 7.4

Een paard moet zonder medicatie aan de start verschijnen. Als het niet mogelijk is om een paard zonder medicijnen op een wedstrijd uit te brengen bestaat het gevaar dat een paard zijn eigen grenzen niet kan vaststellen, door de medicatie, en er teveel van het paard wordt gevraagd.

Art. 8.1

Het transport van paarden over lange afstand naar slachthuizen in bijvoorbeeld Italië is een onacceptabele aantasting van het welzijn. Daarom moet eventuele slacht plaatsvinden vlakbij de plaats waar het paard zich bevindt. Vanzelfsprekend zal dit transport moeten voldoen aan de eisen die er aan gesteld zijn door de Transportverordening.

Art. 8.2

Onderzoek laat zien dat transport van paarden die hobbymatig worden vervoerd, plaats vindt in trailers die daarvoor niet altijd geschikt zijn. In het verleden mocht een paard alleen vervoerd worden in een goedgekeurd vervoermiddel. Die situatie moet worden hersteld. Er zal een tweejaarlijkse keuring van trailers moeten worden ingevoerd, net als geldt voor personenauto's.

Art. 8.3

Het voert te ver om het gestelde in art. 8.1 en 8.2 hier volledig te bepalen. Daartoe is uitwerking bij nadere ministeriele regeling nodig. Daarbij moet onder andere aandacht worden besteed aan de maximale afstand of transportduur tot het slachthuis, aan de eisen die aan een transportmiddel voor paarden moeten worden gesteld, wie de keuring van het transportmiddel uitvoert, hoe de borging van de kwaliteit van de keuring wordt geregeld, en de duur van de geldigheid van de vergunning.

Art. 9.1

De houder van een paard moet op de hoogte zijn van wat het betekent die rol te vervullen. Daarom moet de houder aan kunnen tonen dat hij/zij voldoende kennis heeft van het natuurlijk gedrag van een paard, de kosten en de tijdsbelasting die bij het houden van paarden horen, de verzorging, zoals beweging, voeding en hoefverzorging, en de fysieke belasting die een paard aankan. De praktijk laat zien dat er veel welzijnsproblemen bestaan door de onwetendheid van de houder. Het vakbekwaamheidsbewijs (diploma) dat hier bij hoort moet worden behaald bij een in Nederland erkende onderwijsinstelling. Een eventueel in het buitenland behaald gelijkwaardig diploma is eveneens voldoende.

Art. 9.2

De stamboeken en de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie registreren op dit moment het geïdentificeerde paard, en de eerste eigenaar. Vervolgeigenaren worden niet geregistreerd. Om o.a. bestrijding van besmettelijke ziektes mogelijk te maken, is het van belang om een heldere (gekoppelde) database te hebben van de eigenaar van een paard, zodat de locatie van het paard bekend is of kan worden. De eigenaar wordt geacht de verblijfplaats van zijn paard te kennen.

Art. 9.3

De praktijk laat zien dat een afgekeurd paard toch, soms met de nodige medicatie, verkocht wordt aan een nietsvermoedende nieuwe eigenaar of om andere redenen doorverkocht wordt. Afgezien van de onderzoeksplicht die iedere eigenaar heeft, is het aan te bevelen om een aantekening in het paspoort van het paard te hebben waarin staat voor welk gebruik het paard geschikt is. Iets dergelijks is reeds door enkele verzekeringsmaatschappijen zelfstandig besloten, maar het verdient aanbeveling dit breed te verplichten.

Art. 9.4

Het voert te ver om het gestelde in art. 9.1, 9.2 en 9.3 hier volledig te bepalen. Daartoe is uitwerking bij nadere ministeriele regeling nodig. Daarbij moet onder andere gedacht worden aan de inhoud van de cursus, de examinering, welke instelling de cursus en de examinering mag uitvoeren en de kosten daarvan, op welke wijze de registratie van eigenaren uitgevoerd wordt, en de wijze waarop er een aantekening in het paspoort kan worden gezet waarmee duidelijk is voor welk gebruiksdoel een paard geschikt is.

Art. 10.1

Op dit moment is het verboden om deel te nemen aan keuringen e.d. indien het paard een verboden ingreep heeft ondergaan. De praktijk laat zien dat er omwegen zijn waarmee het couperen van staarten op een legale wijze gebeurt, echter tegen de bedoeling van de wet.

Deze bepaling maakt het nog minder aantrekkelijk om paarden te couperen, en de verwachting is dat deze bepaling tot gevolg zal hebben dat er vrijwel geen paarden meer gecoupeerd worden. Deze bepaling is reeds in Frankrijk in de wetgeving opgenomen. Ook de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie heeft in 2009 een dergelijke bepaling in haar reglementen opgenomen. Echter: vooral bij evenementen die door de Koninklijke Vereniging voor het Trekpaard en de Haflinger worden georganiseerd komen trekpaarden voor. Deze organisatie is echter niet bereid een dergelijke bepaling in haar reglementen op te nemen, waardoor het couperen van Nederlandse trekpaarden blijft plaatsvinden.

Art 10.2

Dit artikel is opgenomen om te voorkomen dat de tast- en oorharen van paarden buiten Nederland worden verwijderd of verkort, waarna deze paarden in Nederland toch deel nemen aan wedstrijden. De situatie zoals bij art 10.1 is beschreven m.b.t. het couperen van staarten van paarden in Frankrijk moet worden vermeden.

Art. 10.3

Paardenmarkten zijn vaak een opfleuring van een lokaal evenement, waarbij de aanvoer van paarden wordt gestimuleerd door een aanvoerpremie die per paard door de organisatoren van de paardenmarkt wordt betaald.

Indien een paardenmarkt wel handelsbetekenis heeft, laat de praktijk zien dat het met het welzijn van de paarden slecht gesteld is.

Alternatieve methodes voor handel in paarden zijn beschikbaar, bijvoorbeeld met gebruikmaking van internet. Hierdoor blijft het verhandelen van paarden mogelijk, zodat paardenmarkten verboden kunnen worden.

Art. 11

In het Koninklijk Besluit wordt vastgesteld op welke datum het Paardenbesluit van kracht wordt. Het streven is om dit uiterlijk 1 juli 2011 het geval te laten zijn. Uiteraard moet een redelijke overgangstermijn in acht worden gehouden zodat bijvoorbeeld eventuele aanpassing van huisvesting gerealiseerd kan worden. Dergelijke uitzonderingen op de hierboven genoemde datum worden eveneens in dat besluit opgenomen.

Tenslotte moet gekeken worden naar de toepasselijkheid van de Wet op de economische delicten.